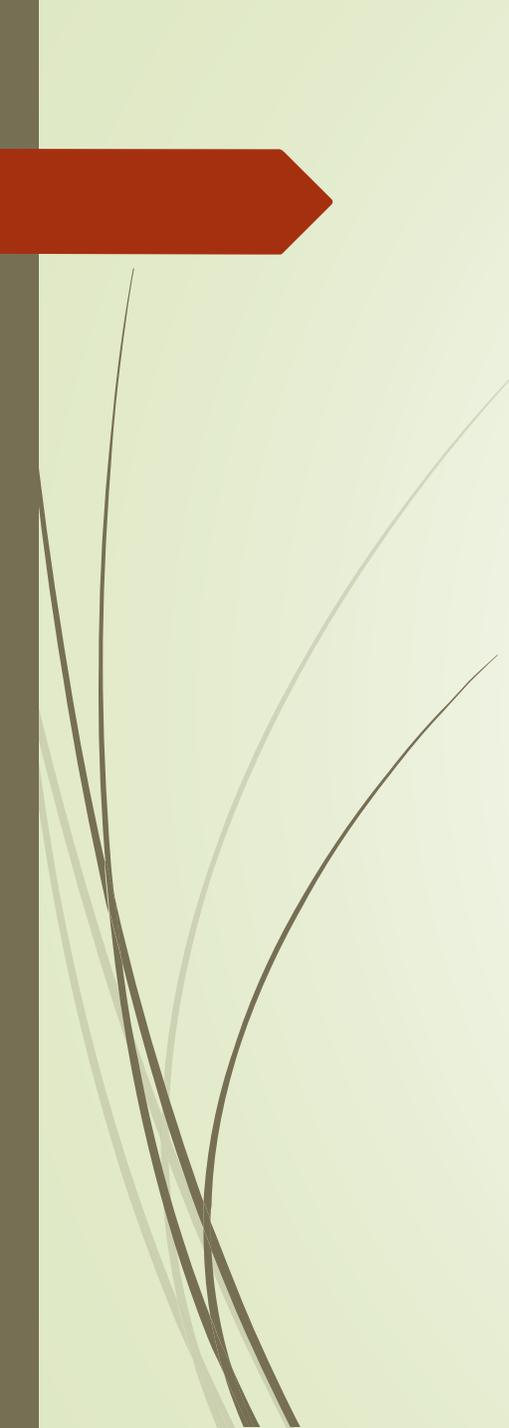

Літературна казка: традиції та новаторство

-
- 1. Неоднозначність визначення літературної казки як жанру. Залежність літературної казки від пражанру.
  - 2. Особливості сюжетно-композиційної структури літературної казки: замкнутість та стійкість форми, рух сюжету в умовах часу та простору, наявність «чудового», несподіванка сюжетних ситуацій та поворотів, повторюваність однорідних дій.
  - 3. «Дитячі» та «дорослі» смисли в літературній казці. Жанрова типологія літератури і літературна казка. Проблема класифікації авторської казки.
  - 4. Виникнення та становлення літературної казки.

Казка

Казки – фольклорні прозаїчні сюжетні твори про незвичайні події та героїв з установкою на вигадку. Специфіка казок в тому, що в зміст розказаного не вірять ні оповідач, ні слухач.

Казки – це усні оповідання, що існують у народі з метою розваги, що мають змістом незвичайні в побутовому значенні події (фантастичні, чудові чи життєві) і відрізняються спеціальною композиційно-стилістичною побудовою». (А.І. Нікіфоров)

У цьому визначенні, дано всі основні ознаки, що характеризують казку:

1. Це розповідь, що передається з покоління до покоління лише шляхом усної передачі (відмінність штучної, чи літературної казки).

2. Казка характеризується як оповідання, тобто, належить до оповідальних жанрів (саме слово казка - казується).

3. Казка розповідається з метою розваги. Але розважальність казки не виключає її глибокої ідейності. Говорячи, про розважальне значення казки, мають на увазі, що вона має переважно естетичні функції, що вона – художній жанр за своїми цілями і відрізняється від усіх видів обрядової поезії, яка має прикладне значення, від легенди, що має моралізуючі цілі, або від переказу, мета якого – повідомити якісь відомості.

4. Незвичайність подій. Важливо: дослідник наголосив на незвичності не лише фантастичних подій, а й життєвих.

5. Спеціальна композиційно-стилістична побудова (специфічна поетика).

За характером конфлікту, події та героїв казки розрізняють на такі групи: **казки про тварин, чарівні та соціально-побутові казки**. Твори перших двох груп впродовж останніх століть перейшли у фольклорний репертуар дорослих для дітей. Соціально-побутові казки переважно залишилися творами дорослих для дорослих. Впродовж останнього століття значна кількість сюжетів редукувалася (скоротилася) та перетворилася на поширені зараз анекдоти.

-
- ▶ **Літературна казка** – авторський, епічний, частіше прозаїчний твір, який базується на фольклорних джерелах або на оригінальній авторській концепції через синтез фольклорних і літературних традицій задля досягнення етико-естетичної функції творчості («Літературна енциклопедія літературних термінів і понять»)
  - ▶ **Літературна казка** – це авторський художній прозовий чи поетичний твір. Заснований або на фольклорних джерелах, або вигаданий самим письменником, але у будь-якому разі підпорядкований його волі; твір переважно фантастичний, що малює чудові пригоди вигаданих чи традиційних казкових героїв і, в деяких випадках, орієнтований на дітей; твір, у якому диво грає роль сюжетоутворюючого чинника, допомагає охарактеризувати персонажів. (Л. Брауде).

Основні відмінності літературної та фольклорної казки

- ▶ Літературна казка не слідує чітким правилам і структурі за будовою. Для неї характерна велика кількість персонажів та наявність декількох сюжетних ліній.
- ▶ Текст авторської казки не є варіативним.
- ▶ Можна визначити час написання літературної казки.
- ▶ Літературна казка містить конкретно-історичні реалії буття, легко ідентифікується з реальним простором і часом.
- ▶ Літературна казка – результат творчості однієї людини, а не колективу.
- ▶ Сюжет літературної казки не є обмеженим за кількістю мотивів у творі.
- ▶ Літературній казці притаманна індивідуалізація образу герої, змалювання складних характерів.
- ▶ Поетика літературної казки обумовлена естетичними особливостями літературної доби та особистістю автора.
- ▶ Сюжетно-композиційна гнучкість літературної казки (на відміну від лінійної композиції фольклорної казки з чіткою послідовністю та регламентацією наративних компонентів).

Проблема класифікації авторської казки

Види літературних казок:

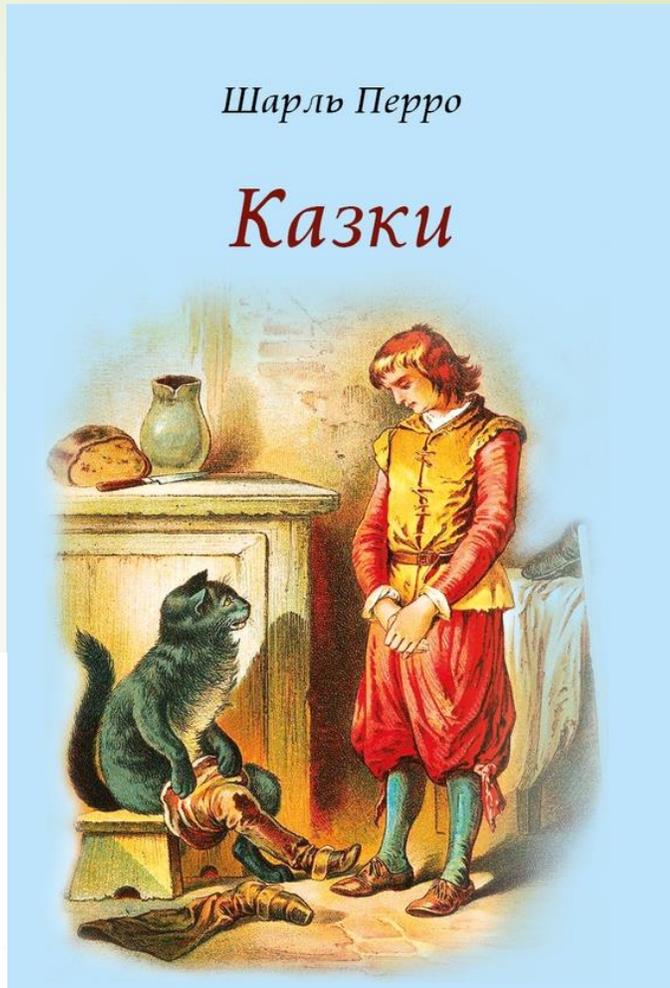
- фольклорно-літературна казка (авторське перероблювання відомих народних казок)
- індивідуально-авторська казка

У літературі, як і в фольклорі, казки розрізняються за тематикою (казки про тварин, чарівні, побутові), за пафосом (героїчні, ліричні, гумористичні, сатиричні, філософські, психологічні), за близькістю до інших літературних жанрів (казки-новели, казки-повісті, казки-притчі, казки-п'єси, казки-пародії, науково-фантастичні казки, казки абсурду).

Виникнення та становлення літературної казки

- Шарль Перро
- Казки матінки моєї Гуски
- Красуня з зачарованого лісу
- Червона Шапочка
- Синя Борода
- Кіт у чоботях
- Чарівниці
- Попелюшка, або Соболевий черевичок
- Ріке-Чубчик
- Хлопчик-Мізничик
- Химерні бажання
- Спритна принцеса, або Пригоди Розумниці
- Осячя Шкура

Рудольф Еріх Распе (1737 — 1794)
"Оповідь барона Мюнхаузена про його
чудові мандри" (1786)

